

- самопізнання (self-knowledge tasks). Будь-які аспекти дослідження особистості;
- компіляція (compilation tasks). Трансформація формату інформації, отриманої з різних джерел: створення віртуальної книги, віртуальної виставки, капсули часу, капсули культури тощо;
- творче завдання (creative product tasks). Творча робота в певному жанрі – написання вірша, розповіді, есе тощо;
- аналітичне завдання (analytical tasks). Пошук і систематизація інформації, створення баз даних;
- детектив, головоломка, таємнича історія (mystery tasks). Пошук на основі суперечливих фактів;
- досягнення консенсусу (consensus building tasks). Розробка єдиного рішення з гострої проблеми;
- журналістське розслідування (journalistic tasks). Об'єктивний виклад інформації (розрізнення думок і фактів);
- переконання (persuasion tasks). Переконавання опонентів або нейтрально налаштованих осіб;
- наукові дослідження (scientific tasks). Вивчення різноманітних явищ, відкриттів, фактів на основі унікальних онлайн-джерел [3].

Розкриваючи особливості застосування web-квесту під час вивчення соціально-гуманітарних дисциплін, слід звернути увагу на взаємопідпорядковані умовні етапи web-квесту. На першому етапі викладач проводить підготовчу роботу, ознайомлює студентів із темою, формулює основну проблему. В умовах вищої школи залежно від специфіки дисципліни та загальноосвітнього рівня підготовки студентів ці функції можуть бути здійснені і самими майбутніми фахівцями на засадах проблемного навчання. Завдання web-квесту подаються окремими блоками питань і списками інформаційних ресурсів, де можна знайти необхідну інформацію. Питання сформульовані таким чином, аби при відкритті сайту студент розумів принципи для відбору матеріалу, виділення головного з усього обсягу знайденої інформації. Ця стадія має розвивальний потенціал (формується критичне мислення студентів; розвивається здатність порівнювати, аналізувати, класифікувати тощо). Студенти ознайомлюються з основними поняттями з обраної теми, матеріалами аналогічних проектів.

На етапі оформлення результатів відбувається осмислення проведеного дослідження. Робота передбачає відбір найбільш значущої інформації та подання її у вигляді слайд-шоу, буклета, анімації, постера або фоторепортажу. На цьому етапі дуже важливою є роль викладача як консультанта. Завершальним етапом стає оцінювання (при цьому варто рекомендувати попереднє, так зване тренувальне, оголошення принципів web-квесту). На ньому студенти презентують підсумки своєї роботи, виступають по черзі в ролях доповідача й експерта. Обговорення результатів роботи доцільно провести у вигляді конференції. Критерії оцінки можуть бути різними: за часом презентації, оригінальністю, змістовою наповненістю, якістю викладу, новаторством тощо. Важливо, аби в оцінці результатів брали участь як викладач, так і студенти.

Ураховуючи вищезазначене, ми переконані, що використання інтерактивної технології web-квесту під час вивчення соціально-гуманітарних дисциплін студентами медичного профілю дає змогу підвищити зацікавленість студентів навчальним матеріалом, сприяє формуванню творчого підходу до вирішення поставлених завдань, розширює світогляд і продукує мотивацію до самоосвіти, забезпечує розвиток професійних компетентностей.

Список використаної літератури

1. 1.Енциклопедія освіти // Акад. пед. наук України : [гол. ред. В. Г. Кремень] . – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 1040.
2. 2.Dodge B. A Rubric for Evaluating WebQuest / B. Dodge [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://webquest.sdsu.edu/webquestrubric.html>
3. 3.Dodge B. A. Some Thoughts About WebQuest / B. Dodge [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://webquest.sdsu.edu/about_webquestrubric.html

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ І ЇЇ НАСЛІДОК –ФОРМУВАННЯ «КЛІПОВОЇ» СВІДОМОСТІ ТА «КЛІПОВОГО» МИСЛЕННЯ – КРОК УПЕРЕД ЧИ НАЗАД У МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ?

Ярмола Т.І., Мохначов О.В., Ткаченко Л.А., Пустовойт Г.Л.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

У статті автори розкривають поняття «кліпова» свідомість, «кліпове» мислення і намагаються розкрити їхню роль на шляху вдосконалення медичної освіти.

Ключові слова: «кліпова» свідомість, «кліпове» мислення, вища медична школа.

У зв'язку з інформатизацією освіти, яку сьогодні вважають майже панацеєю, виникають ризики втрати творчої культурно-генеруючої здатності цілих поколінь. Якщо старше покоління ще зберегло й інші форми сприйняття поданої інформації (осмислення, порівняння, аналіз, критику тощо), то в молодого покоління, і студентів у першу чергу, все більше виявляється динамічне, мозаїчне, «кліпове» отримання, переробка і представлення інформації, насамперед навчальної.

Під впливом комп'ютерних технологій формується особливий тип мислення - «кліпова» свідомість, яка завдяки ЗМІ та лавиноподібному розвитку й динаміці агресивного маркетингу Інтернету надзвичайними темпами набуває масового характеру: кількість людей із «кліповим» (фрагментарним, мозаїчним, піксельним, колажним, калейдоскопічним) мисленням швидко збільшується та підходить до критичної точки, після якої почнуться незворотні зміни у свідомості інших людей та суспільстві в цілому.

Це неминуче, якщо комп'ютерні навички користувача (які створюють ілюзію доступності пізнавальних дій) не супроводжуються логічним осмисленням, операціоналізацією, теоретичним засвоєнням предметних галузей навчальних дисциплін, широкою культурною асоціативністю в сприйнятті та розумінні процесів життя, живим спілкуванням із викладачем та колегами.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що в сучасній студентській молоді виявляється так зване «кліпове» мислення, яке призводить до формування «кліпового» світогляду, тобто людина сприймає світ не цілісно, а як низку іноді не пов'язаних між собою частин, фактів, подій. Власнику кліпового мислення важко, а часом він не здатний аналізувати яку-небудь ситуацію, адже її зображення не затримується в думках надовго, воно майже відразу зникає, а його місце тут же посідає нове. Цьому сприяє нескінченне перемикавання телеканалів, сторінок Інтернету, переглядання новин, реклами, анонсів до фільмів, читання блогів, тобто форм, характерних для соціальної діяльності студентів, як у процесі навчання, так і в позанавчальний час (хоча відокремити одне від іншого іноді майже неможливо: під час лекцій студенти вміють відповідати на одержані смс-повідомлення, фотографувати слайди презентацій і щось усе-таки писати в конспект).

Кліпове мислення призводить до:

- масового синдрому розладу уваги;
- втрати бажання пізнання нового;
- знищення потреби та здатності до творчості, чому сприяє постійне використання вторинної інформації на ривні її переробки і комбінування;
- непослідовності в прийнятті рішень щодо розв'язання проблем, навіть суто життєвих, та послаблення відповідальності за їхні наслідки;
- оперування тільки змістами фіксованої довжини, невміння працювати із семіотичними структурами довільної складності та зосередитися на будь-якій інформації на тривалий час;
- зниження здатності до аналізу і синтезу;
- «віртуальної наркоманії» та інтернет-аддикції, залежності від пошуку інформації, комунікації в мережі та інших видах діяльності людини в інформаційному просторі всесвітньої павутини;
- антиінтелектуалізму і плагіату;
- масової неосвіченості молоді та феномена гордовитої захопленості своїм неучтвом;
- абсолютної впевненості у своїй правоті, завдяки тому, що люди, які персоніфікують антиінтелектуалізм, не усвідомлюють даної проблеми;
- диспропорції між формальним і дійсним рівнем знань;
- різкого зниження коефіцієнта засвоєння знань і фактичної успішності навчання;
- фальсифікації оцінки.

Кліпова свідомість передбачає майже повну відсутність раціональних основ та чіткої логіки; формування калейдоскопа, мозаїчності та фрагментарності сприйняття і вражень; порушення і відсутність будь-яких правил та догм. Абсурд стає «логікою» кліпового мислення. Складаючи картину світу зі шматочків елементарного змісту, досягаючи максимуму спрощення за мінімізації обсягу знака, кліпове мислення в режимі коротких, інтенсивних образів, фрагментарних та тимчасових модульних сполучів інформації (можливо, прагматично цілеспрямованих) створює новий образний ряд у химерній, скороченій, незв'язній формі, який не піддається жодній класифікації. І це є ментальною моделлю сучасної реальності – часу коротких фраз і думок.

Можливість зникнення книги під впливом нових технологій турбує культурологів уже більше 20 років. Чи буде потрібна книга в майбутньому? Чи залишиться ефективною сучасна система освіти, яка спирається на класичні підручники, чи призведе до катастрофи?

Найбільш гостро це питання виникає в наш час уже на рівні середньої школи, а от відголоски ми вже бачимо на сучасних студентах. У розмовах із викладачами, студентами і школярами найчастіше серед причин цієї проблеми зазначаються розбіжності освіченості й успішності та загальне відставання системи освіти від вимог життя, а також зниження якості самої освіти та її відсталість від світових стандартів. Але ці, специфічні для нашої країни фактори, спостерігаються і в країнах західної Європи, незважаючи на значні їх інвестиції в дану сферу.

Чому ж це відбувається? Прийнято вважати, що за останнє століття швидкість змін навколо людини збільшилася в 50 разів. Цілком природно, що виникають і інші способи переробки інформації. Тим більше, що вони підтримуються за допомогою телевізора, комп'ютера, Інтернету. Відбуваються глобальні зміни когнітивного стилю, що формує новий тип сприйняття, відмінний від текстового. Філолог, професор РДГУ та Оксфордського університету Андрій Зорін в одній зі своїх лекцій зазначає: «Сьогодні з багатьох джерел ідуть повідомлення, що людство вступає в нову епоху, що в молодого покоління фундаментально змінюється культура сприйняття: йому не потрібен лінійний текст».

Доктор психологічних наук, старший науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи ФГБУ "Всеросійський центр екстреної та радіаційної медицини ім. А.М. Никіфорова МНС Росії" Рада Грановська у своєму відомому інтерв'ю зазначає: «Діти, які виростили в епоху високих технологій, по-іншому дивляться на світ. Їх сприйняття – не послідовні і не текстові. Вони бачать картинку в цілому і сприймають інформацію за принципом кліпу. Для сучасної молоді властиве кліпове мислення. Люди ж мого покоління, які навчалися на книгах, насилу уявляють собі, як таке взагалі можливо. У першу чергу, такий тип мислення властивий молоді десь до 20 років. Покоління, представникам якого зараз 20-35 років, можна сказати, знаходиться на стику ... ». Західні джерела підтверджують цю інформацію. І це все частіше починає позначатися на вищій школі, де навантаження значно вище.

За час існування кліпового мислення ставлення до нього було різним, але переважало негативне. У США розсіяну увагу школярів лікують медикаментозно. В Україні як засіб боротьби рекомендують спонукати дітей і підлітків більше читати. Ці рекомендації, безсумнівно, корисні. Але частіше приречені на провал. Виною тому ті передумови, які й породили феномен кліпового мислення:

- 1) прискорення темпів життя і безпосередньо пов'язане з ним зростання обсягу інформаційного потоку, що породжує проблематику відбору та скорочення інформації, виділення головного і фільтрації зайвого;
- 2) потреба в більшій актуальності інформації і швидкості її надходження;
- 3) збільшення кількості справ, якими одна людина займається одночасно;
- 4) зростання діалогічності на різних рівнях соціальної системи.

Проблема в тому, що більшість сучасних дослідників вважає за необхідне боротьбу з кліповим мисленням шляхом пристосування учнів-студентів не до реальності, а до системи освіти, закріплюючи розрив цих систем і

відриваючи учнів-студентів і школи-виші від пануючого способу життя. При цьому не намагаючись змінити саму систему. Тому проблема загострюється. Відбувається розшарування. Дуже невеликий відсоток заможних людей навчають своїх дітей переважно без комп'ютера, вимагають, щоб вони займалися класичною музикою і різними видами спорту. Тобто дають їм освіту за старим принципом, який сприяє формуванню послідовного, а не кліпового мислення. Яскравий приклад – засновник компанії «Apple» Стів Джобс, який завжди обмежував кількість сучасних пристроїв, які його діти могли використовувати.

Сучасна освіта нездатна змусити людину створювати стійкі логічні ланцюжки і якісно систематизувати отримані дані. Натомість із кожним роком кількість людей із кліповим мисленням у стінах вищих навчальних закладів буде збільшуватися. І це може призвести до катастрофи, якщо не шукати шляхи пристосування системи вищої освіти до сучасності.

У зв'язку з вищевикладеним ми бачимо необхідність створення альтернативних освітніх програм. Зміна структури подачі інформації. Переклад підручників у цифрову форму з багаторівневою структурою, де перший рівень дозволяв би в строки не більше двадцяти хвилин ознайомитися із загальною ідеєю в парі десятків «абзаців-кліпів», а кожен наступний ішов углиб питання, систематизуючи раніше отримані знання. Книги ж у цій системі координат перейдуть на останній рівень і також будуть змушені якісно змінитися.

Безсумнівно, виникне питання. Чим дана система відрізняється від попередньої? На перший погляд, відмінності несуттєві. Тим не менш, вони кардинальні. Подібна подача, візуалізований матеріал у стислій і концентрованій для кліпового мислення формі, що дозволить піти від неприйнятого для його сприйняття читання і створить альтернативу, яка дозволяє освоїти предмет швидше і якісніше.

Вирішення питання формування клінічного мислення, з яким стикаються викладачі старших курсів у медичних вишах, потребує детального вивчення. Неможливість студента, навіть «теоретичного» відмінника, використовувати, систематизувати отримані знання з кожним роком викликає все більше невдоволення і веде до зниження професійної підготовки.

Іншу загрозу, з нашої точки зору, несуть нескінченні тестування. Застосування тестів у освіті знижує критичні, аналітичні можливості студентів, знову-таки примушуючи вловлювати лише фрагменти того або іншого явища, без з'ясування його причин, закономірностей, без побудови логічних схем. Вирішуючи певні тестові завдання, ми, звісно, оцінюємо рівень знань (заучування) студента, але позбавляємо його можливості мислити, та навіть висловлюватися професійно. Тому перенасичення різного роду тестами також негативно відбивається на формуванні клінічного мислення, яке є основою в медичному виші.

Отже, наявність «кліпового мислення» в сучасних студентів заперечувати не можна. Такий спосіб освоєння навколишньої дійсності та «кліпова свідомість», що формується на його підставі, – це реалії, характерні для сучасної студентської молоді. Свідомість припускає наявність внутрішньої цілісності й певної розумової структури – інтелектуальної схеми, відповідно до якої людина сприймає, переробляє і зберігає інформацію про навколишній світ і про себе. Додавання до цього поняття терміну «кліпова» несе в собі його деструктуризацію. Кліп – це частина цілого, невеликий об'єкт, обмежений рамками, що не сприяє формуванню цілісної картини. Сьогодні такий світогляд можна вважати адаптаційним, еволютивним, що відображає необхідність пристосування до швидкісного інформаційного потоку.

Провідну роль у формуванні «кліпової свідомості» виконують засоби масової інформації – телебачення та Інтернет, що широко застосовують прийоми «кліпової» естетики, формуючи людину, яка володіє новим візуальним сприйняттям. Кліпова свідомість формується тоді, коли в голові молодих людей багато інформації різної якості, а інструменти для її обробки не сформувалися. Кліпова свідомість і освоєння навколишнього світу формуються там, де людина не оволоділа інструментами традиційного мислення.

Потенційні проблеми, ризики кліпової свідомості ще чекають на глибокий науковий аналіз. Проте при проектуванні й реалізації освітнього процесу, виборі методів і засобів навчання цю проблему вже неможливо ігнорувати.

Список використаної літератури

1. Азаренок Н.В. Клиповое сознание и его влияние на психологию человека в современном мире /Н.В. Азаренок // Материалы Всерос. юбил. науч. конф., посв. 120-летию со дня рождения С.Л. Рубинштейна "Психология человека в современном мире". – Т. 5. Личность и группа в условиях социальных изменений.– М.: Изд-во "Институт психологии РАН", 2009. – С. 110-112.
2. Система управління якістю медичної освіти в Україні: монографія / [І.Є. Булах, О.П. Волосовець, Ю.В. Вороненко та ін.]. – Донецьк: АРТ-ПРЕС, 2003. – 212 с.
3. Гиренок Ф.И. Метафизика пата (косноязычие усталого человека) /Ф.И. Гиренок.- М.: Лабиринт, 1995. – 201 с.
4. Фрумкин К.Г. Клиповое мышление и судьба линейного текста/ К.Г. Фрумкин //Ineternum 2010.– №1. – Режим доступа: [\[http://nounivers.narod.ru/pub/kf_clip.htm\]](http://nounivers.narod.ru/pub/kf_clip.htm) от 02.01.2012].
5. Рада Грановская. Интервью Росбалту.-Режим доступа: [\[http://www.rosbalt.ru/piter/2015/03/28/1382125.html\]](http://www.rosbalt.ru/piter/2015/03/28/1382125.html)